

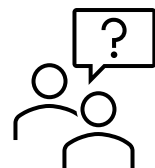
The Role of Authority

Process of the Psak Part III
 Sunday, November 13th 2022

This shiur is kindly sponsored by Bruce and Autumn Mael

Questions

- *Who gives authority?*
- *Who gets authority?*
- *Is authority centralized?*
- *What about mistakes?*
- *What do we do with different opinions?*
- *What about today?*

What Gives Authority?

Table 1. Max Weber identified and explained three distinct types of authority.

	Weber's Three Types of Authority		
	Traditional	Charismatic	Legal-Rational
Source of Power	Legitimized by long-standing custom	Based on a leader's personal qualities	Authority resides in the office, not the person
Leadership Style	Historic personality	Dynamic personality	Bureaucratic officials
Example	Patriarchy (traditional positions of authority), royal families with no political power but social influence	Napoleon, Jesus Christ, Mother Teresa, Martin Luther King, Jr.	U.S. presidency and Congress, Modern British Parliament

1. Devarim 17:8-13

כִּי יִפְלֹא מִמֶּךָ דְבַר לְמִשְׁפָּט בֵּין יָדָם וּלְדָם בֵּין יָדָיו לְדָיו
 וּבֵין נָגַע לְנָגַע דְּבָרֵי רִיבֹת בְּשַׁעֲרֶיךָ וּקְמַת וְעֲלִית אֶל־
 הַמִּקְוֶה אֲשֶׁר יִבְחַר יְדוּהָ אֶלְהֶיךָ בּוֹ: וּבֵאתָ אֶל־הַכֹּהֲנִים
 הַלְוִיִּם וְאֶל־הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בֵּימֵינוּ הֵמָּה וְדַרְשֵׁתָּ
 וְהִגִּידוּ לְךָ אֶת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט: * וְעָשִׂיתָ עֲלֵפִי הַדְּבָר
 אֲשֶׁר יִגִּידוּ לְךָ מִן־הַמִּקְוֶה הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יְדוּהָ
 וְשִׁמְרַתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יִרְוֶה: י על־פִּי הַתּוֹרָה
 אֲשֶׁר יִרְוֶה וְעַל־הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר־יֹאמְרוּ לְךָ תַעֲשֶׂה לֹא
 תִסּוּר מִן־הַדְּבָר אֲשֶׁר־יִגִּידוּ לְךָ יָמִין וּשְׂמָאל: יב וְהָאִישׁ
 אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה בְזוּלָן לְבַלְתִּי שָׁמַע אֶל־הַכֹּהֵן הַעֹמֵד לְשֵׁרֵת
 שָׁם אֶת־יְדוּהָ אֶלְהֶיךָ אוֹ אֶל־הַשֹּׁפֵט וּמַת הָאִישׁ הַהוּא
 וּבַעֲרַת הָרַע מִיִּשְׂרָאֵל: יג וְכֹל־הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ וְלֹא
 יִזְדוּן עוֹד: יד כִּי־תָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְדוּהָ

Who Receives Authority?

2. Ramban, Devarim 17:11

הגולדים, והנה ירבו המחלוקות * ותעשה התורה כמה תורות, וחתך לנו הכתוב הדין שנשמע לבית דין הגדול העומד לפני השם במקום אשר יבחר בכל מה שיאמרו לנו בפירוש התורה, בין שקבלו פירושו עד מפי עד משה * מפי הגבורה, או שיאמרו כן לפי משמעות התורה ** או כונתה, כי על הדעת שלהם הוא גותן להם התורה אפילו יהיה בעיניך כמחליף הימין בשמאל, וכל שכן שיש לך לחשוב שהם אומרים על ימין שהוא ימין, כי רוח השם על משרתי מקדשו ***, ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו **, מן הטעות זמן המכשול *. ולשון ספרי א, אפילו מראין בעיניך על הימין * שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין שמע להם:

3. TB Rosh Hashana 25a-b

אם אינן מכירין פרק שני ראש השנה כה.

נחמתני: בא לו אצל רבי הוסיא בן הורכנס כר: ת"ר * למה לא נהפשו שמונתם של זקנים הללו * שלא יאמר אדם פלוני כמושה ואהרן פלוני כגרב ואבירוא פלוני כאלדד ומידד ואומר * ויאמר שמואל אל העם ה' אשר עשה את כושה ואת אהרן ואומר * וישלח ה' את ירובעל ואת בן ואת יפתח ואת שמואל ירובעל זה גרעון ולמה נקרא שמו ירובעל שעשה כריכה עם הבעל בן זה שמושון ולמה נקרא שמו בן דאחי מרן יפתח כמושמועון ואומר

כשם נגדי כרה יטן עולם: (א) והלחית דמות לנה טעמים ותספה: שידע שלא קדשו בית דין את יחדש. שאין מספידין פוס טוב: אהב אהב אתם. טלטה זמנין נתיב אשר תקראו אותם טעמה טור לו טעם וקרי מה תקראו אחס: שונק, מאלקין כספרין טהא ראו להטעמין

וענין: מיטנין. על ידי עדי שקר: ש"א יאמר אדם. על מה דין טעמי וכו פלוני ופלוני כמשה וזההן טעמה לו עכשו טלח נהפשו אהרן לו אם אינו כמשה וזההן כרי הוא כלה משאל זקנים טליק יודע מי הם: ואומר ה' אשר עשה את משה ואת אהרן. שמואל הנביא אמר לישראל הקדוש ברוך הוא עשה לכם נסים על ידי משה וזקנים הללו משה וזההן ירובעל ובן יפתח ושמואל:

כה: אם אינן מכירין פרק שני ראש השנה

שהימים הראשונים היו טובים מאד. ולכן יש לשמוע לראשונים יותר מן האחרונים אל תאמר קך דאין לך אלא שופט שהיה¹ צמיו: הדרין עלך אם אינן מכירין

ראוהו ללס שהיה דאי לא היה להם שהיה תאי פריך צמיו ולא תהא שמישה גדולה מראיה ויקדשוה מיד שראוהו הא לא היה להם שהיה לקדש: **אימות** היי הא צמיו דין. דהאי קרא דמי פק לטעין ראש השנה דרטיק ליה עס' קמא (דף ה:) והוא הדין בכל הדשים: **לא** תיא שמישה גדולה מראיה, פירש פקוטרים דהא נדי כדות מהדס לא כתיב עדיה אלא כיה ראה יקדש ומהם דהק דאפילו דמינו וסעות אמרין היי פסק הויבא (בין דף 5: יס) אם ראוהו ביום: **כגון** שראוהו בליה. דאין יכולין לקדש על פי ראיה גליה דאיכ' היתה ראיה גליה מקום קבלה

ואומר² משה ואהרן בכהנו ושמואל בקוראי שמו שקל הכתוב שלשה קלי עולם בשלשה חמורי עולם לומר לך ידובעל בדורו כמשה בדורו ברוך באהרן בדורו יפתח בדורו כשמואל בדורו ללמוד שאפילו קל שבקלין ונחמנה פרנס על הצבור הרי הוא כאביר שבאבירים³ ואומר⁴ ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל הדיין⁵ שלא היה בימיו הא אין לך לילך אלא אצל שופט שבימיו⁶ ואומר⁷ אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה: גטל מקלו ומעותו בידו: תנו רבנן

ואמר. כספר הלויים משה ואהרן ככהנו ושמואל בקוראי שמו שקל הכתוב שלשה קלי עולם בשלשה חמורי עולם לומר לך ידובעל בדורו כמשה בדורו ברוך באהרן בדורו יפתח בדורו כשמואל בדורו ללמוד שאפילו קל שבקלין ונחמנה פרנס על הצבור הרי הוא כאביר שבאבירים³ ואומר⁴ ובאת אל הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהיה בימים ההם וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל הדיין⁵ שלא היה בימיו הא אין לך לילך אלא אצל שופט שבימיו⁶ ואומר⁷ אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה: גטל מקלו ומעותו בידו: תנו רבנן

הדרין עלך אם אינן מכירין **ראוהו** בית דין וכל ישראל ועמקו העדדים. מפרש גמרא אי נמי נקמו העדים: ראיהו בית דין בלבד. שאין מי שיעיד אלא הם ולא לרישא קאי בשמך להשיבא אלא שהיה שהיה לקדש: יעשו

4. Sheiltos HaRav Hai Gaon, Mishpatim 58

משפטים שאילתא נח

אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע כתבת בתורתך וקמת ועלית הרי בזמן שבהמ"ק קיים ובזמן שאין בהמ"ק קיים מי ישפוט בין עמך

ישראל אל בעלי תורה דהכי כתיב ע"פ התור' אשר ירוך אי איכא תורה תור' יורך לה) אי ליכא תורה מי ירוך לא הם ולא דייניהם

Is there Central Authority?

5. Hakdamah to Mishna Torah

ואחר בית דינו של רב אשי, שחבר התלמוד בימי בנו וגמרו, נתפזרו ישראל בכל הארצות פזור יתר, והגיעו לקצוות ולאיים הרחוקים; ורבתה קטטה בעולם, ונשתבשו הדרכים בגזרות. ונתמעט תלמוד תורה, ולא נתכנסו ישראל ללמוד בישיבותיהם אלפים ורבבות כמו שהיו מקדם.

After the court of Rav Ashi composed the Talmud and completed it in the time of his son, the Jewish people became further dispersed throughout all the lands, reaching the distant extremes and the far removed islands.

Strife sprung up throughout the world, and the paths of travel became endangered by troops. Torah study decreased and the Jews ceased entering their yeshivot in the thousands and myriads, as was customary previously.

אַלֵּא מִתְקַבְּצִים יְחִידִים הַשְּׂרִידִים אֲשֶׁר הָיָה קוֹרֵא בְּכָל עִיר וְעִיר וּבְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וּמְבִינִים בְּחִבּוּרֵי הַחֻקִּים בָּלֵם, וְיוֹדְעִים מֵהֶם דְּרָךְ הַמְּשֻׁפָּט הַיָּאֵד הוּא .

Instead, individuals, the remnants whom God called, would gather in each city and country, occupy themselves in Torah study, and [devote themselves] to understanding the texts of the Sages and learning the path of judgment from them.

וְכָל בֵּית דִּין שֶׁעָמַד אַחַר הַתְּלֻמוּד בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה וְגֵזֶר אוֹ הִתְקִין אוֹ הִנְחִיג לְבִנְי מְדִינָתוֹ, אוֹ לְבִנְי מְדִינוֹת – לֹא פָּשְׁטוּ מַעֲשָׂיו בְּכָל יִשְׂרָאֵל: מִפְּנֵי רַחֵק מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם, וְשִׁבוּשׁ הַדְּרָכִים; וְהָיִיתָ בֵּית דִּין שְׁלֹאוֹתָהּ הַמְדִינָה יְחִידִים, וּבֵית דִּין הַגָּדוֹל שְׁלִשְׁבָּעִים בְּטַל מִכְּמֹה שָׁנִים קִדְּם חִבּוּר הַתְּלֻמוּד .

Every court that was established after the conclusion of the Talmud, regardless of the country in which it was established, issued decrees, enacted ordinances, and established customs for the people of that country - or those of several countries. These practices, however, were not accepted throughout the Jewish people, because of the distance between [their different] settlements and the disruption of communication [between them]. Since each of these courts were considered to be individuals - and the High Court of 71 judges had been defunct for many years before the composition of the Talmud -

לְפִיכָךְ אֵין בּוֹפִין אֲנָשֵׁי מְדִינָה זוֹ לְנַהֵג בְּמִנְהַג מְדִינָה אַחֲרָתָהּ, וְאֵין אוֹמְרִין לְבֵית דִּין זֶה לְגֵזֶר גְּזֵרָה שֶׁגְּזָרָה בֵּית דִּין אַחֵר בְּמְדִינָתוֹ. וְכֵן אִם לָמַד אֶחָד מִן הַגְּאוֹנִים שְׁדָרְךָ הַמְּשֻׁפָּט כִּךָ הוּא, וְנִתְבָּאֵר לְבֵית דִּין אַחֵר שֶׁעָמַד אַחֲרָיו שָׂאֵין זֶה דְּרָךְ הַמְּשֻׁפָּט הַכְּתוּב בַּתְּלֻמוּד – אֵין שׁוֹמְעִין לְרֵאשׁוֹן, אֵלֵּא לְמִי שֶׁהִדְעֵת נֹטָה לְדְבָרָיו, בֵּין רֵאשׁוֹן, בֵּין אַחֲרוֹן .

people in one country could not be compelled to follow the practices of another country, nor is one court required to sanction decrees which another court had declared in its locale. Similarly, if one of the Geonim interpreted the path of judgment in a certain way, while the court which arose afterward interpreted the proper approach to the matter in a different way, the [opinion of the] first [need] not be adhered to [absolutely]. Rather, whichever [position] appears to be correct - whether the first or the last - is accepted.

וְדְבָרִים הַלְלוּ, בְּדִינִים וְגִזְרוֹת וְתַקְנֹת וּמִנְהַגוֹת שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ אַחֵר חִבּוּר הַתְּלֻמוּד. אֲבָל כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבַּתְּלֻמוּד הַבְּבֵלִי, חִבְּיוֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל לְלַבֵּת בָּהֶם; וְכּוֹפִין כָּל עִיר וְעִיר וְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה לְנַהֵג בְּכָל הַמִּנְהַגוֹת שֶׁנִּהְגּוּ חֻקִּים שֶׁבַּתְּלֻמוּד, וְלְגֵזֶר גְּזֵרוֹתָם וְלְלַבֵּת בַּתְּקִנּוֹתָם .

These [principles apply regarding] the judgments, decrees, ordinances, and customs which were established after the conclusion of the Talmud. However, all the matters mentioned by the Talmud are incumbent on the entire Jewish people to follow. We must compel each and every city and each country to accept all the customs that were put into practice by the Sages of the Talmud, to pass decrees parallelling their decrees, and to observe their ordinances, since all the matters in the Babylonian Talmud were accepted by the entire Jewish people.

הוֹאִיל וְכָל אוֹתָן הַדְּבָרִים שֶׁבַּתְּלֻמוּד הִכְפִּימוּ עֲלֵיהֶם כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאוֹתָן הַחֻקִּים שֶׁהִתְקִינוּ אוֹ שֶׁגְּזָרוּ אוֹ שֶׁהִנְחִינוּ אוֹ שֶׁדָּנוּ דִּין וְלָמְדוּ שֶׁהַמְּשֻׁפָּט כִּךָ הוּא הֵם כָּל חֻקֵי יִשְׂרָאֵל אוֹ רִבּוֹ, וְהֵם שֶׁשָּׂמְעוּ הַקְּבִלָּה בְּעִיקְרֵי הַתּוֹרָה בְּלֵה, אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד מֹשֶׁה רִבֵּנוּ .

The [Talmudic] Sages who established ordinances and decrees, put customs into practice, arrived at legal decisions, and taught [the people] concerning certain judgments represented the totality of the Sages of Israel or, at least, the majority of them. They received the tradition regarding the fundamental aspects of the Torah in its entirety, generation after generation, [in a chain beginning with] Moses, our teacher.

כל החכמים שעמדו אחר חבור התלמוד ובנו בו, ויצא להם שם בחכמתם – הם הנקראים גאונים. וכל אלו הגאונים שעמדו בארץ ישראל ובארץ שנער ובספרד ובצרפת למדו דרך התלמוד והוציאו לאור תעלומותיו ובארו עניניו, לפי שדרך עמוקה דרכו עד למאד. ועוד שהוא בלשון ארמי מערב עם לשונות אחרות, לפי שאותה הלשון היתה ברורה לכל בשנער בעת שחבר התלמוד; אבל בשאר המקומות וכן בשנער בימי הגאונים, אין אדם מכיר אותה לשון עד שמלמדים אותו.

All the Sages who arose after the conclusion of the Talmud and comprehended its [wisdom] and whose prowess gained them a reputation are called the Geonim. All these Geonim that arose in Eretz Yisrael, Babylonia, Spain, and France taught the approach of the Talmud, revealing its hidden secrets and explaining its points, since [the Talmud's] manner of expression is very deep. Furthermore, it is composed in Aramaic, with a mixture of other tongues. This language was understood by the people of Babylonia in the era when the Talmud was composed.

ושאלות רבות שואלין אנשי כל עיר ועיר לכל גאון שיהיה בימיהם לפרש להם דברים קשים שבתלמוד, והם משיבים להם כפי חכמתם; ואותן השואלין מקבצין התשובות, ועושין מהן ספרים להבין מהם.

However, in other places, and even in Babylonia in the era of the Geonim, a person cannot understand this language unless he has studied it. The inhabitants of each city would ask many questions of each Gaon who lived in their age, to explain the difficult matters that existed in the Talmud. They would reply to them according to their wisdom. The people who had asked the questions would collect the replies and make texts from them, so that they could consider them in depth.

Can Mistakes be Made?

6. Vayikra 4:22

אשר נשיא יחטא ועשה אחת מכל מצות יהוה אלהיו אשר לא תעשינה בשגגה ואשם

In case it is a chieftain who incurs guilt by doing unwittingly any of the things which by the commandment of his God ought not to be done, and he realizes guilt

7. TB Horiyos 10b

ת"ר (ויקרא ד, כב) אשר נשיא יחטא אמר ריב"ז אשרי הדור שהנשיא שלו מביא קרבן על שגגתו אם נשיא שלו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו הדיוט ואם על שגגתו מביא קרבן צריך אתה לומר מהו זדונו

§ **The Sages taught:** The verse states concerning a king: **“When [asher] a king sins”** (Leviticus 4:22). **Rabbi Yohanan ben Zakkai said: Happy [ashrei] is the generation whose king feels the need to bring an offering for his unwitting transgression. If the generation’s king brings an offering, you must say all the more so what a commoner will do to atone for his sin, i.e., he will certainly bring an offering. And if the king brings an offering for his unwitting transgression, you must say all the more so what he will do to atone for his intentional transgression, i.e., he will certainly repent.**

8. Rashi, Devarim 17:11

ימין ושמאל. אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאלו על שמאל שהוא ימין, וכל שכן שאומר לך על ימין ימין על שמאל שמאל (ספרי:)

9. Sifrei 154

ימין ושמאל. אפילו נראים בעיניך על שמאל שהוא ימין, ועל ימין שהוא שמאל – שמע להם.
"right or left": Even if it seems in your eyes (that they are telling you) left is right and right is left, listen to them.

10. Devarim 19:19

ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו ובערת הרע מקרבך

You shall do to the one as the one schemed to do to the other. Thus you will sweep out evil from your midst

11. Ramban, Devarim 19:19

כאשר זמם ולא כאשר עשה מכאן אמרו הרגו אין נהרגין לשון רש"י (רש"י על דברים י"ט:י"ט) (מדברי רבותינו) מכות ה (והטעם בזה בעבור כי משפט העדים הזוממין בגזרת השליט שהם שנים ושנים והנה כאשר יבואו שנים ויעידו על ראובן שהרג את הנפש ויבואו שנים אחרים ויזימו אותם מעדותם צוה הכתוב שיהרגו כי בזכותו של ראובן שהיה נקי וצדיק בא המעשה הזה אילו היה רשע בן מות לא הצילו השם מיד ב"ד כאשר אמר) שמות כג ז (כי לא אצדיק רשע אבל אם נהרג ראובן נחשוב שהיה אמת כל אשר העידו עליו הראשונים כי הוא בעונו מת ואילו היה צדיק לא יעזבנו ה' בידם כמו שאמר הכתוב) תהלים לו לג (ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו ועוד שלא יתן ה' השופטים הצדיקים העומדים לפניו לשפוך דם נקי כי המשפט לאלהים הוא ובקרב אלהים ישפוט והנה כל זה מעלה גדולה בשופטי ישראל וההבטחה שהקב"ה מסכים על ידם ועמהם בדבר המשפט וזה טעם ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה' דברים י"ט:י"ז (כי לפני ה' הם עומדים בבואם לפני הכהנים והשופטים והוא ינחם בדרך אמת וכבר הזכרתי מזה בסדר ואלה המשפטים) שמות כא ו:-)

12. Sefer Hachinuch 496

משרשי המצוה (עי' רמב"ן עה"ת יז יא). לפי שדעות בני אדם חלוקין זה מזה, לא ישתוו לעולם הרבה דעות בדברים, וידע אדון הכל ברוך הוא שאלו תהיה כונת כתובי התורה מסורה ביד כל אחד ואחד מבני אדם, איש איש כפי שכלו יפרש כל אחד מהם דברי התורה כפי סברתו, וירבה המחלוקת בישראל במשמעות המצות, ותעשה התורה ככמה תורות, וכענין שכתבתי במצות אחרי רבים להטות בסדר משפטים (מצוה עח). על כן, אלהינו שהוא אדון כל החכמות השלים

תורתנו תורת אמת עם המצוה הזאת שצונו להתנהג בה על פי הפרוש האמתי המקבל לחכמינו הקדמונים עליהם השלום, ובכל דור ודור גם כן שנשמע אל החכמים הנמצאים שקבלו דבריהם, ושתו מים מספריהם, ויגעו כמה יגיעות בימים ובלילות להבין עמק מליהם ופליאות דעותיהם, ועם ההסכמה הזאת נכון אל דרך האמת בידיעת התורה וזולת זה, אם נתפתה אחר מחשבותינו ועניות דעתנו לא נצלה לכל. ועל דרך האמת והשבח הגדול בזאת המצוה אמרו זכרונם לברכה (ספרי כאן) לא תסור ממנו ימין ושמאל אפילו יאמרו לך על ימין שהוא שמאל לא תסור ממצותם, כלומר, שאפילו יהיו הם טועים בדבר אחד מן הדברים אין ראוי לנו לחלק עליהם, אבל נעשה כטעותם, וטוב לסבל טעות אחת ויהיו הכל מסורים תחת דעתם הטוב [ה] תמיד, ולא שיעשה כל אחד ואחד כפי דעתו, שבזה יהיה חרבן הדת, וחלוק לב העם, והפסד האמה לגמרי. ומפני ענינים אלה, נמסרה כונת התורה אל חכמי ישראל, ונצטוו גם כן שיהיו לעולם הכת [ה] מועטת מן החכמים כפופה לכת המרבים מן השרש הזה, וכמו שכתבתי שם במצות להטות אחרי רבים.

Getting a Second Opinion

13. TB Avodah Zarah 7a

ת"ר הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר לחכם ואסר לא ישאל לחכם ויתיר

The Sages taught: In the case of **one who asks a question of a Sage** with regard to an issue of ritual impurity **and the Sage rules** that the item is **impure, he may not ask** the same question of another **Sage and have him rule** that it is **pure**. Similarly, in the case of one who asks a **Sage** a halakhic question **and he deems it forbidden, he may not ask** the question of another **Sage and have him deem it permitted**.

14. Rashba, ad loc.

תנו רבנן הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר וכו'. יש מפרשים משום כבודו של ראשון, אבל אם טהרו או התירו טהור ומותר. ונראין דברי הראב"ד ז"ל, שכתב אינו רשאי ואין לו היתר קאמא, דכיון דאסורא רביעא עליה ונעשית חתיכה דאיסורא. דהכי תניא פרק אלו טרפות) [חלוני מד, ב](#), (חכם שטמא אין חבירו רשאי לטהר, אסר אין חבירו רשאי להתיר, מדאמר אינו רשאי משמע דאם התירו אינו (מטהר) [מותר]. [ועוד] מדקתני ואם היו שנים אחד מתיר ואחד אסר, אם היה אחד מהם גדול בחכמה ובמנין הלך אחריו, אלמא היכא דלא היו שנים, אלא שהאחד אסר בפני עצמו, אין חבירו רשאי להתיר אפילו גדול בחכמה ובמנין. ודברים אלו בדבר שאין בו מחלוקת אלא משקול הדעת, (אלא) [אבל] אם טעה בדבר משנה חוזר ומטהר ומתיר, כדתנן בבכורות פרק עד כמה) [בכורות כה, ב](#) (ומייתי לה בסנהדרין פרק אחד דיני ממונות) [סנהדרין לג, א](#), (מעשה בפרה של בית מנחם שניטלה האים שלה והאכילה ר' טרפון לכלבים, ומעשה בא לפני חכמים והתירוה, ואמר התם דאלו הואי פרה הוה הדרה, כיון שטעה בדבר משנה, אבל בשקול הדעת ודאי לא, מפני שנעשית חתיכה דאיסורא. והני מילי בטומאה וטהרה ואיסור והיתר, אבל בזכות וחיוב, חבירו המומחה ממנו חוזר ומזכה, אי נמי בטהרה והיתר לטומאה ואסור.

15. Tosfos, ad loc.

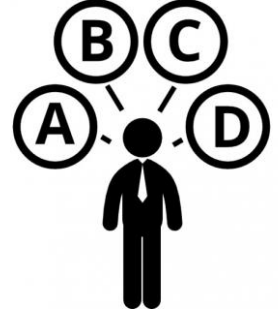
ודוקא אסר אין חבירו רשאי להתיר אבל אם התיר חבירו רשאי לאסור

16. Ramo, YD 242:31

חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר משקול הדעת אבל אם יש לו קבלה שטעה (ר' ירוחם בשם י"א (או שטעה בדבר משנה יוכל להתיר (הר"ן פ"ק דעבודת כוכבים בשם ראב"ד ורשב"א ורמב"ן ז"ל ותוס' ורא"ש ור' ירוחם סוף נתיב ב ('ואפילו אם טעה בשקול הדעת יכול לישא וליתן עם המורה עד שיחזור בו (סברת הר"ן) (ולכן אין איסור לשואל [לשואל] לשני (שם במרדכי ואגודה ותוס' ורא"ש ור' ירוחם שם (ובלבד שיודיע אותו שכבר הורה הראשון לאסור (רבינו ירוחם נתיב ב' ותוס' ורא"ש (ואפי' אם התיר הראשון וכבר חלה הוראתו אין לשני לאסור מכה שקול הדעת (כן משמע באשיר"י פרק קמא דעבודת כוכבים (וכל זה באותה הוראה עצמה אבל במעשה אחר פשיטא שיכול להורות מה שנראה אליו (מהר"ק שורש קע"ב וחדושי רשב"א וע"פ):

17. Shach sk 53

מדברי מהרי"ק שורש קע"א נראה שסובר בפשיטות דדוקא חבירו אמרו אבל כל שהוא אינו חבירו שהוא גדול ממנו רשאי להתיר מה שאסר הראשון עכ"ל וכן דעת הר"ן שם וכ"כ ר' ירוחם נתיב ב' ח"ה דכל זה מיירי בששניהם שוים דאם הא' גדול מחבירו בחכמה יכול להתיר מה שאסר חבירו אפי' במידי דתליא בסברא ע"כ:

Different Opinions

18. TB Avodah Zarah 7a

היו שנים אחד מטמא ואחד מטהר אחד אוסר ואחד מתיר אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין הלך אחריו ואם לאו הלך אחר המחמיר ר' יהושע בן קרחה אומר בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המיקל א"ר יוסף הלכתא כרבי יהושע בן קרחה

In a situation where **there were two Sages sitting together and one deems an item impure and the other one deems it pure, or if one deems it prohibited and the other one deems it permitted**, the questioner should proceed as follows: **If one of the Sages was superior to the other in wisdom and in number, one should follow his ruling, and if not, he should follow the one who rules stringently. Rabbi Yehoshua ben Korḥa says: If the uncertainty exists with regard to a Torah law, follow the one who rules stringently; if it exists with regard to a rabbinic law, follow the one who rules leniently. Rav Yosef said: The halakha is in accordance with the opinion of Rabbi Yehoshua ben Korḥa.**

19. Mishna Torah, Hilchos Mamrim 1:5

שני חכמים או שני דינים שנתלקו שלא בזמן הסנהדרין או עד שלא היה הדבר ברור להן. בין בזמן אחד בין בזה אחר זה. אחד מטהר ואחד מטמא אחד אוסר ואחד מתיר. אם אינך יודע להיכן הדין נוטה. בשל תורה הלך אחר המחמיר בשל סופרים הלך אחר המקל:

20. Responsa Rashba I:253

ולא כל המקומות שוים מן הדין. כיצד שורת הדין אם שנים הפוסקים באחד זה אוסר וזה מתיר אם נודע האחד גדול בחכמה ובמנין ויצא שמו כן הולכין אחריו בין להחמיר בין להקל היו שניהם שוין ולא נודע מי גדול משניהם בשל תורה הולכין אחר המחמיר דהוה ליה כספיקא דאורייתא יבשל סופרים הולכין אחר המקל וכדאיתא בריש פרק קמא דעבודה זרה (דף ז') ומי שסומך על המקל בשל תורה עובר וזה מאותן שנאמר עליהן (הושע ד) ומקלו יגיד לו כמו שאמר